

آسیب ۳۰ درصدی کرونا به تولیدی‌های عفاف و حجاب

مدیر دومین نمایشگاه عفاف و حجاب گفت: طبق بررسی‌ها در این حوزه نزدیک به ۳۰ درصد از مجموعه‌های تولیدی ورشکسته یا تعطیل شده‌اند و ما باید برای سرپا کردن دوباره این مجموعه‌ها متحد شویم. رضا سلیمانی درباره نمایشگاه امسال به مهر گفت: این نمایشگاه مجازی در پنج بخش چادر، ملزومات حجاب، مانتو و عبایا، پوشش سر و پارچه چادری تا عید سعید فطر از طریق سایت hijab99.ir فعالیت می‌کند.

بانی شبیه‌خوانی مردم هستند

بانیان شبیه‌خوانی همیشه از دل مردم بودند؛ حتی تا امروز. شاید شبیه‌خوانی‌ها تنها گونه نمایشی در ایران باشد که مردم آن را برگزار کرده‌اند و هرگز تابع دولت‌ها نشده‌است؛ البته گاهی دولت‌ها کمک‌هایی کرده‌اند، مانند زمان ناصری که تکیه‌دولت بنا شد و به شبیه‌خوانان دستمزدهای خوب پرداخت می‌شد اما با این حال زندگی شبیه‌خوان‌ها به حمایت‌های درباری وابسته نبوده‌است. همیشه افراد مومن و دین‌داری بودند که ندرهایی می‌کردند و علاقه‌مند بودند مجلس‌هایی برپا کنند. حتی امروز هم در روستاها و شهرهای مختلف مجالس تعزیه را مردم را برگزار می‌کنند. گاهی که بانی‌ها امکانات بیشتری داشتند یا گشاده‌دست‌تر بودند، این مجالس طولانی‌تر برگزار می‌شد و اپیزودهای فرعی بیشتری را اجرا می‌کردند. در نتیجه ممکن بود یک مجلس چهار یا شش ساعته از شبیه‌خوانی شهادت حضرت‌علی(ع) به اجرا درآید که چارچوب اصلی را حفظ کرده و تعدادی اپیزود فرعی به آن اضافه می‌کردند.

مجالس متعدد تعزیه شهادت حضرت‌علی(ع)

ساختار شبیه‌خوانی از آغاز شکل‌گیری کم‌وبیش دست‌نخورده باقی مانده؛ البته کمی دچار تحولاتی شده اما به صورت بنیادین تغییری در جبهه اولیا و اشقیا و همین‌طور نمادشناسی شبیه‌خوانی به صورت بنیادین ایجاد نشده‌است. در مجالس تعزیه حضرت علی(ع) این ملجم را داریم به عنوان اشقیا، مردم عادی و اولیا را داریم که حضرت‌علی(ع) و خانواده‌اش هستند اما همان‌طور که می‌دانیم مجالس تعزیه هرگز نعل‌به‌نعل براساس وقایع تاریخ‌نوشته و اجرا نشده‌اند و گاهی موقعیت‌ها و روایت‌هایی در مجالس تعزیه حضرت‌علی(ع) می‌بینیم که حاصل خیالپردازی براساس روایات مستند یا حتی شنیده‌های تاریخی است. برای همین است که انواع مجالس شهادت حضرت‌علی(ع) را داریم که کلیات ثابتی دارند اما کاملاً منطبق بر هم نیستند و اشعار، پرداخت شخصیت‌ها و حتی قصه‌پردازی آنها با هم تفاوت دارد؛ بنابراین وقتی درباره مجلس شهادت حضرت‌علی(ع) صحبت می‌کنیم، باید دقیق بگوییم که درباره کدام نسخه قرار است صحبت کنیم. نسخه‌ها نام‌های بسیار شبیه هم دارند مانند: مجلس شهادت حضرت(ع)، مجلس ضربت‌خوردن حضرت‌علی(ع) و نام‌هایی از این نوع که استاد بهرام بیضایی نمایشنامه‌ای مدرن دراین باره با همین نام نوشته‌اند.

گستره شبیه‌خوانی‌ها زیاد است و بعدها داستان تولد حضرت‌علی(ع) نیز وارد شبیه‌خوانی شده که در ماه رجب اجرا می‌شد.

روایت‌های خیالی اما برگرفته از تاریخ

روایتی وجود دارد از این‌که حضرت‌علی(ع) فرموده‌اند هنگام احتضار برسر بالین همه مومنان حاضر می‌شوند و شفاعت آنها را نزد خدا می‌کنند. براساس این روایت یک اپیزودی در مجلس شهادت حضرت(ع) شکل گرفته که به‌نظم به لحاظ روایپردازی در جهان شبیه‌خوانی کشورمان به‌نظر است. ماجرای این اپیزود چنین است که وقتی پیکر حضرت‌علی(ع) را به‌سوی قبرستان می‌برند، به جز سه نفر از اعضای خانواده که می‌توانستند زیر تابوت را بگیرند یک نفر دیگر هم حضور داشت که مردی نقابدار بود. خانواده‌امام به حضور او واکنش نشان می‌دهند و درباره هویت او کنجکاو می‌شوند اما پاسخی دریافت نمی‌کنند. پیکر امام(ع) را در خاک می‌گذارند، مرد نقابش را به اصرار برمی‌دارد و متوجه می‌شوند که این مرد خود امام‌علی(ع) است که براساس آن روایت، برای شفاعت خودش آمده‌است. یکی دیگر از مجالس خاص و متفاوت تعزیه حضرت‌علی(ع)، شست بستن دیو نام دارد که بسیار داستان و فضای متفاوت و خاصی دارد. داستان این مجلس در دوران قاجار نوشته شده و داستان دیوی را روایت می‌کند که مردم را بسیار آزار می‌داده و اذیت می‌کرده. مردم از شر دیو به یکی از پیامبران شکایت می‌برند و آن پیامبر دو شست دیو را به هم می‌بندد. این دیو با همه توان و قدرتی که دارد، نمی‌تواند دستان خودش را رها کند، به همین دلیل افسرده می‌شود و دیگر هیچ بدی و شری از او در جهان شکل نمی‌گیرد. دیو سال‌ها از پیامبرانی که یکی پس از دیگری مبعوث شده‌اند، درخواست می‌کند شست او را باز کنند اما هر بار پاسخ می‌شوند که این در توان ما نیست تو باید صبر کنی از حضرت‌علی(ع) به جهان بیاید، چون فقط اوست که می‌تواند را را از این گرفتاری نجات بدهد. بالاخره در دوره حضرت‌علی(ع) با این شرط که دیگر دیو بد نکند و مردم را آزارد، امام شست دیو را باز می‌کند و او به آرامش می‌رسد.

از سازهای جنگی تا درام غربی

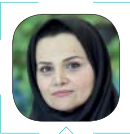
شبیه‌خوانی‌ها در آغاز از سازهای جنگی بهره می‌بردند؛ سازهایی که در نبردهای آن زمان استفاده می‌شد. طبیعی است که بخشی سازهای کوبه‌ای بودند که با ضرباهنگ‌شان التهاب ایجاد می‌کردند. بخشی هم در واقع آواهایی بودند که از کرنا ایجاد می‌شد که نوای بسیار بیم تولید می‌کند و برای اعلان جنگ به‌کار گرفته می‌شد. این نواها در هم ترکیب می‌شد و عمدتاً برای صحنه‌های جنگ مورد استفاده قرار می‌گرفت. همچنین سازهای بادی مثل نی چوبانی که نوایی محزون دارد و از طبیعت اطراف برآمده‌بود، در شبیه‌خوانی استفاده می‌شد. این شیوه ادامه داشت تا دوره ناصری که داراللقون شکل می‌گیرد و با توجه به نیاز زمانه، استادان خارجی برای تدریس به ایران دعوت می‌شوند از جمله موسیو لومر. او اولین کنسرواتوار موسیقی ایرانی را شکل می‌دهد که نوازندگانش از سازهای اروپایی استفاده می‌کردند. از میان همین نوازندگان کسانی در تکیه دولت هم نواختند و چنین شد که بخشی از سازهای فرنگی جای برخی سازهای ایرانی را گرفت. در آن سال‌ها سازهای ایرانی هنوز استفاده می‌شدند اما حضور سازهای فرنگی مانند ترومپت یا کلارینت پررنگ شده‌بود و این بسیار متفاوت است با این شب‌ها که اگر پای شبیه‌خوانی بنشینید با سازهایی مانند درام مواجه می‌شوید؛ سازی که حتی ملودی‌های آن هم نمی‌تواند منطبق بر فضای موسیقی ایرانی باشد.

رضا کوچک‌زاده، نویسنده و پژوهشگر تئاتر

از تعزیه ماه مبارک رمضان می‌گوید

مجلس ضربت در چندروایت

آذر مهراجر

ادبیات و هنر

اولین تعزیه‌ها یا شبیه‌خوانی‌ها برای امام‌علی(ع) برگزار می‌شده، گرچه برای بسیاری از ما شبیه‌خوانی با تاسوعا و عاشورای حسینی(ع) پیوند خورده‌است. این شب‌ها هم شاید در برخی تکایای کشور مجلس تعزیه برپا شده‌باشد اما تعداد این مجالس کمتر از مجالسی است که در ایام ماه محرم و صفر برگزار می‌شود. شاید برخی روستاها در این شب‌ها مجلس برگزار کرده‌باشند یا تکیه‌های معروف در تهران و شهرهای بزرگ میزبان مردم بوده‌باشند یا مثلاً تکیه بقران و برخی تکایای طالقان مجلس ضربت خوردن حضرت‌علی(ع) را به اجرا درآورده‌باشند اما مجالس شبیه‌خوانی در شب‌های ماه مبارک رمضان به دلایل متعدد از رونق افتاده است همچنان که شاید شبیه‌خوانی در ماه محرم نیز دیگر به قوت سال‌های گذشته نباشد. این نکته اما از شکوه شبیه‌خوانی و تاریخی که پشت سر گذاشته، نمی‌کاهد و به اعتبار مجالس شبیه‌خوانی ماه رمضان خدش‌های وارد نمی‌کند؛ اعتبار و شکوه این مجالس و نیز وجه هنری و تاریخی آنها به قدری قابل تأمل هستند که پای صحبت‌های رضا کوچک‌زاده، پژوهشگر شبیه‌خوانی و دبیر علمی همایش شبیه‌پژوهی بنشینیم و به قدر بضاعت درباره مجلس تعزیه شب‌های ماه مبارک رمضان و شهادت امام اول شیعیان(ع) روایت‌های تاریخی جذاب بپشنویم.

شبیه‌خوانی علوی

از آنجا که ماه رمضان بیشتر از سایر ماه‌های سال به لحاظ مذهبی نزد ایرانیان اهمیت داشت، زمانی گسترش شبیه‌خوانی‌های حضرت‌علی(ع) بیشتر از شبیه‌خوانی‌های محرم بود. به عبارتی ماه رمضان پیش از آن‌که ماه‌هایی مانند محرم و صفر نزد ایرانیان اهمیت پیدا کنند، به دلیل شاعرانه که در آن جاری بوده، جایگاه ویژه‌ای داشت و از همین رو مجلس‌های شهادت حضرت‌علی(ع) پیش از مجلس‌های عاشورایی شکل گرفته‌اند اما دیرتر به دست ما رسیده‌اند. گرچه امروز شبیه‌خوانی عاشورا و تاسوعا را به شکل پررنگ‌تری شاهدیم اما هنوز شبیه‌خوانی برای امام‌علی(ع) برگزار می‌شود. تکیه‌های معروف شبیه‌خوانی میزبان مردم هستند و حتی شاهد اجراهای محلی در مکان‌های باز نیز هستیم. گاهی ممکن است یک مجلس تعزیه به سه بخش تقسیم شود و در شب‌هایی که مراسم احیا نیست به اجرا درآیند. گاهی هم مجلس تعزیه را کوتاه می‌کنند که زودتر تمام شود و عزاداران به احیا برسند.

شبیه‌خوانی از کی شروع شد؟

یکی از سرچشمه‌های شبیه‌نامه‌های ایران و گسترده‌ترین نسخه‌های شبیه‌خوانی در آغاز مربوط به شهادت حضرت‌علی(ع) است و بعدهاست که تعزیه‌های عاشورا رنگ و بوی جدی‌تری می‌گیرد. آغاز شبیه‌خوانی در ایران به حدود دوره زندیه و افشار برمی‌گردد، البته اینجا صحبت از شبیه‌خوانی است و نه عزاداری، چون سنت‌های عزاداری در ایران از دوره آل‌بویه آغاز شده و سنتی قدیمی‌تر است. گزارش‌هایی برمی‌گردد که از گردشگران خارجی در دوره‌های زند و افشار به جا مانده است. کهن‌ترین شبیه‌نامه‌ای که به دست ما رسیده، مربوط به دوره پادشاهی فتحعلی شاه قاجار است که بعد از زندیان در ایران حکومت کرده‌اند. در واقع بین زمانی که اجراها شروع شد تا زمانی که اولین متن‌های شبیه‌خوانی به دست ما رسیده، چند دهه فاصله زمانی وجود دارد که هنوز مشخص نیست این فاصله چرا ایجاد شده؛ شاید شبیه‌خوانی‌ها مکتوب نشده‌بودند یا هنوز آن قدر اهمیت نسخ شبیه‌خوانی احساس نشده‌بود که به عنوان یک سند اجرای آیینی از آنها نگهداری کنند و شاید این نسخ مکتوب بعدها در دست کسانی به نام آیین‌گذار یا شبیه‌خوان دست به دست شده که سواد نگارشی داشتند.

چندروایت

مجالس مربوط به شهادت حضرت‌علی(ع) از گیراترین نسخه‌های شبیه‌خوانی شهادت محسوب می‌شود. در مجالس شبیه‌خوانی ضربت خوردن مولّا(ع) به دلیل تنوع داستان‌های فرعی با مجموعه‌ای از اپیزودها طرف هستیم و جاذبه در هم تنیدن این اپیزودها و پیوندهای خاصی که شبیه‌خوان و شبیه‌نویس در آن ایجاد می‌کردند، برای تماشاگران در هر دوره‌ای می‌توانست بسیار جذاب باشد. داستان‌های زیادی درباره شهادت امام‌علی(ع) وجود دارد از جمله قصه‌ای که آقای میرباقری در سریالش استفاده کرد و برمی‌گردد به ماجرای عشق ابن‌ملجم مرادی و قطام که در شبیه‌خوانی‌ها استفاده می‌شد و بعدها گسترش پیدا کرد، وارد گونه‌های دیگری نمایشی از جمله نمایشنامه‌های جدید شد و به سریال‌های تلویزیونی هم راه یافت. اپیزود جوانمرد قصاب که ماجرای گوشت خریدن یکی از اهل بیت است و قصابی که دست خودش را با ساطور قطع کرده و شفافیش را از حضرت‌علی(ع) خواسته‌بود یکی دیگر از این اپیزودهاست.

جنگ‌هایی که حضرت‌علی(ع) در آنها شرکت داشت مانند مبارزه با عمرین عبیدود هم ازجمله این اپیزودها بود که گاهی به مجلس شهادت حضرت اضافه می‌شد و گاهی هم به‌صورت یک مجلس مستقل به اجرا درمی‌آمد. از این نوع داستان‌ها در طول شبیه‌خوانی شهادت حضرت‌علی(ع) بسیار می‌بینیم چون یکی از ویژگی‌های شبیه‌خوانی این است که براساس زمان، مکان، موقعیت و زمان اجرای مجلس‌های شبیه‌خوانی، تفاوت‌هایی در آن ایجاد می‌شده‌است. مثلاً زمانی که مجلس بانی بهتری داشته، برای فراهم‌آوردن مقدم‌تألیاس‌ها و امکانات و شبیه‌خوانان حرفه‌ای‌تر زمان و امکان بهتری وجود داشته در نتیجه می‌توانستند مجلس‌ها را طولانی‌تر برگزار کنند.

اندیشه سیاسی علامه طهرانی در «عرفان و سیاست»

کتاب «عرفان و سیاست؛ تبیین جایگاه سیاست و انقلاب اسلامی در مکتب عرفانی مرحوم علامه طهرانی» به کوشش حجت‌الاسلام حاج سید محمدمحسن داعبی و حاج شیخ محمدحسن وکیلی منتشر شد. به گزارش مهر، علامه طهرانی شخصیتی است که رهبر معظم انقلاب درباره ایشان فرمودند: «[علامه طهرانی] از جمله فرزندان معدودی بودند که مراتب برجسته علمی را با درجات والای معنویت و سلوک توأم‌آرا بودند.»

پرونده کوچک جام جم به مناسبت

شهادت مولای متقیان؛ امیرالمومنین علی(ع)

ای صاحب ذوالفقار! وقت مدد است

پیمان طالبی

ادبیات و هنر

این شب‌ها و روزها، ایام غم‌یتیمی بچه‌شیعه‌هاست. غمی که قرن‌هاست با تار و پود ماگره خورده و وجود شیعیان را از آن خود کرده که گفت: چه مبارک است این غم که تو در دلم نهادهی. اما امسال اندوهی برانده‌ومان افزوده شده و آن شرایط خاصی است که در کشور وجود دارد و نمی‌توان آن‌گونه که دل تمنا می‌کند به پدرمان عرض ادب کنیم. از هرکدام از اهالی تولا و دلدادگان حضرات آل ا... که بپرسید، این ایام با خاطرات سال‌های پیش خاطره‌بازی می‌کنند و با آن عالمی دارند. پرونده شهادتی ما هم، امسال بیشتر درون‌مایه‌های خاطره‌بازی دارد. از بررسی تعزیه‌های قدیمی و تاریخچه آن، تا نگاهی به پیشینه برگزاری جلسات مناجات‌خوانی. خلاصه اینکه دل همه‌مان تنگ است. یا ابوتراق مددی‌کن!

سه‌گانه‌ای

برای خواندن

در شب‌های قدر

علی‌اکبر سبزیان

مدیرکل نهاد

کتابخانه‌های

عمومی خراسان

رضوی

شاید دغدغه مهم ما این باشد شب‌های قدر که سرنوشت یک‌ساله انسان در آن مقدر می‌شود را چگونه بگذرانیم. مخصوصاً که احیا و شب‌زنده‌داری در این شب‌های عزیز از مستحبات است. تا صبح چه کنیم و چه بگوییم؟ بزرگان ما چه می‌کردند؟ سیره عالمان دین در این شب‌ها چه بوده؟ آیا فقط باید دعا کرد و نماز خواند؟ کار دیگری هم می‌شود کرد؟ جالب

است بدانیم مذاکره علمی و یادگیری احکام و علوم اسلامی و مطالعه کتاب‌های علمی و دینی، بافضیلت‌ترین اعمال شب قدر است که در سیره عالمان دین و فقه‌های شیعه فراوان دیده‌است. از این رو برای بهره‌گیری بیشتر از شب‌های قدر این سه‌گانه را حتماً بخوانیم.

قرآن کریم

قرآن کتاب زندگی است. کتابی است از جانب خدا برای انسان‌سازی و این‌که انسان چگونه دنیای مادی زندگی خود را تنظیم کرده و پیش‌برد و در عین تنظیم امور مادی زندگی خود زندگی‌اش را رنگ‌خدایی بزند و هم دنیای خود را بر اساس فطرت خود و خواست خدا صورت و هم آخرت خود را قرین رضایت پروردگار عالم سازد. با این منطق شب قدر قرآن کریم را ب خودسازی و تنظیم زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی و بهره‌گیری از دستورات نورانی‌اش برای بهتر و سعادت دنیا و آخرت بخوانیم.

نهج‌البلاغه

رابطه نهج‌البلاغه با قرآن تنگاتنگ و نزدیک است و از همین رونهج‌البلاغه را برادر قرآن‌اخ نامیده‌اند. نهج‌البلاغه کلمات بلند امیرالمومنین علی(ع) با سه موضوع اصلی است؛ اعتقادات که علی(ع) آن را با یک بینش و ذوق معنوی و عرفانی بیان کرده مسائل اجتماعی و سیاسی مربوط به زمان خود، کل جامعه و کل تاریخ اخلاق، سبک زندگی و تربیت نفس و تزکیه‌انسان این کتاب برای هر نوع سلیقه، سواد و جایگاه، مطالب مفید و معارف بلندی دارد. توصیه می‌ش شب‌های قدر برای انس بیشتر با این کتاب ارزشمند کلمات قصار آن که بسیار کوتاه، گویا، شب‌زندگی‌ساز است را حتماً بخوانید.

صحیفه سجادیه

این کتاب شریف دومین کتاب تدوین‌شده در صدر اسلام و جهت اهمیت بعد از قرآن نهج‌البلاغه قرار دارد و اخت‌القرآن، زبور آل محمد و انجیل اهل بیت لقب گرفته و در لباس معارف اسلامی، مفاهیم اخلاقی و سبک زندگی بیان کرده‌است. صحیفه سجادیه درس عبرت و راهنمای زندگی سعادتمندانه است و با ناله‌های عاشقانه انسان‌ساز و جامعه‌ساز اگر فرصت به خواندن همه دعاها را نکردید حتماً دعاهای یکم، هفتم، دوازدهم و بیستم ص سجادیه را در این شب‌ها بخوانید.

و حرف آخر این‌که این روزها به‌شدت به روشنگری راه، توفان فکری برای پیدا کردن مسیر و ادبیات نیایش برای رسیدن به محبوب هستی نیازمندیم. خواندن این سه‌گانه در شب‌های قدر و تدبر و عمل به آنها تا پایان مسیر زندگی برپایان راه‌ روشنگر است. ان‌شاء...